

Finansdepartementet
Skatte- och tullavdelningen
103 33 Stockholm
Stockholm

SN referensnr: 2023-188

Dnr Ju 2023/02434

Stockholm 2024-01-11

Ökat informationsflöde till brottsbekämpningen - En ny huvudregel SOU 2023:69

Föreningen Svenskt Näringsliv har beretts tillfälle att avge yttrande över angivna betänkande.

Den remitterade utredningen har bland annat haft uppdraget att föreslå regelförändringar för att förbättra möjligheterna till informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter och vissa andra statliga och kommunala myndigheter samt skolor, (i texten nedan omnämnda som myndigheter). Bakgrunden till utredningen är den ökade allvarliga brottsligheten i samhället och behovet av att effektivisera brottsbekämpningen. Regeringen har uttalat att det krävs mönsterbrytande åtgärder för att förebygga och bryta brottsligheten.¹

Svenskt Näringsliv ser ett stort behov av åtgärder för att motverka den kraftigt ökande brottsligheten som får stora samhällsekonomiska konsekvenser, drabbar enskilda individer och företag, belastar våra gemensamma medel och i slutändan hotar tilliten till samhällsgemenskapen i stort. För företagen får den ökande brottsligheten långtgående följder. Enligt en rapport som nyligen publicerades av Svenskt Näringsliv uppgick den totala kostnaden för brottslighet mot svenska företag under det senaste året till 98 miljarder kronor. Av tillfrågade företag uppgav 49 % att det utsatts för brott vid ett eller flera tillfällen.² Seriösa företag drabbas dessutom när de riskerar att slås ut av oseriösa eller rent kriminella konkurrenter. Det finns en överhängande risk att det rådande läget påverkar Sverige som investeringsland.

Arbetet med brottsprevention och brottsbekämpning är därmed en mycket central fråga för Svenskt Näringsliv. Svenskt Näringslivs uppfattning är att proportionerliga, riskbaserade åtgärder och riktade myndighetskontroller bör prioriteras i det

¹SOU 2023:69 s. 25.

² Svenskt Näringsliv, Brottslighetens kostnader 2023.

brottsförebyggande arbetet och att åtgärder som försämrar företagandets förutsättningar och drabbar den stora majoriteten hederliga företag genom ökad administrativ börda och bör undvikas.³ Det är tydligt att ett ökat informationsutbyte mellan myndigheter skulle förbättra förutsättningarna för en effektiv brottsbekämpning på ett sätt som ligger i linje med den ansats som förordas av Svenskt Näringsliv. Samtidigt anser Svenskt Näringsliv att det är viktigt att värna den personliga integriteten och skydda enskilda mot en alltför omfattande kartläggning från myndigheterna. Detta blir särskilt relevant med de ökande möjligheterna till att lagra och bearbeta information som teknologin medger.

Utredningen förslår en ny lag med skyldighet att lämna ut uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna. En ny huvudregel föreslås där utgångspunkten är att informationsutbyte ska ske. De myndigheter som omfattas av lagen ska, om en uppgift kan antas behövas i brottsbekämpande verksamhet, lämna ut uppgiften till den brottsbekämpande myndigheten. Enligt förslaget krävs inte att uppgiften har efterfrågats av en brottsbekämpande myndighet utan utpekade myndigheter ska själva göra bedömningen om utlämnande ska ske eller inte. Av författningskommentaren framgår att avsikten är att tröskeln för utlämnande inte ska vara särskilt hög vid bedömningen om en uppgift kan antas behövas i den brottsbekämpande verksamheten. Den nya lagen föreslås generellt vara sekretessbrytande. Om uppgiften omfattas av sekretess ska uppgiften dock inte lämnas ut om det står klart att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av uppgiften lämnas ut. I författningskommentarerna till det remitterade förslaget framgår dock att det ska finnas en förhållandevis stark presumtion att utlämnande ska ske. För att avstå att lämna ut uppgiften ska krävas att sekretessintresset är betydande eller att uppgiften har liten nytta för brottsbekämpningen.

Utredningen har genomfört en kartläggning som visar att de brottsbekämpande myndigheterna har behov av att ta del av information som de myndigheter som föreslås omfattas av det nya kravet på utlämnande förfogar över. Svenskt Näringsliv anser att det är svårt att bilda sig en uppfattning om vad utlämnandet kan innebära för den enskilde med utgångspunkt i det underlag som presenteras av utredningen. Utredningens analys skulle behöva kompletteras i det avseendet. Lämpligen med en konsekvensanalys för vad förslagen innebär för den verksamhet som bedrivs på varje utpekad myndighet, med en beskrivning av vilka uppgifter som denna myndighet förfogar över och som är relevanta för brottsbekämpningen, och en analys av hur det på övergripande nivå skulle kunna påverka enskilda om uppgifterna utlämnas. En

³ Att tillse att myndigheternas befintliga befogenheter och kontrollverksamhet utnyttjas på effektivast möjliga sätt är en självklar utgångspunkt. Svensk Näringsliv har dock i tidigare remissvar uppmärksammat att Skatteverkets kontrollåtgärder minskat väsentligt i antal, se Svenskt Näringslivs remissvar SOU 2023:34, dnr. Ju2023/01611.

ytterligare aspekt som bör beaktas är vad möjligheten till utlämnande innebär för benägenheten för enskilda att lämna ut information till myndigheter och ta del av myndighetens service.

Svenskt Näringsliv noterar vidare att det kommer saknas möjlighet till insyn för den enskilde i fråga om vilken information som lämnats ut och delats mellan myndigheterna. Det finns också en begränsad möjlighet till granskning och kontroll av utlämnandet av uppgifter. Svenskt Näringsliv anser att det bör införas en skyldighet till uppföljning för berörda myndigheter i syfte att säkerställa att den information som lämnas ut är relevant för brottsbekämpningen. Det bör vidare övervägas om ett övervakande organ, exempelvis Säkerhets- och integritetsskyddsmyndigheten, ska ges ett uppdrag att bevaka hur lagstiftningen tillämpas i syfte att värna enskildas integritetsintresse.

Svenskt Näringsliv konstaterar sammanfattningsvis att utredningens förslag till ny lag om skyldighet att lämna uppgifter till de brottsbekämpande myndigheterna är mycket långtgående. Att i ett extraordinärt läge, vilket Sverige i flera avseenden befinner sig i, frångå tidigare principer om integritetsskydd och införa omfattande möjligheter informationsdelning för att underlätta spaning och underrättelsearbete kan vara motiverat. Konsekvenserna av den föreslagna mönsterbrytande lagstiftningen är dock svåra att överblicka. Svenskt Näringsliv anser därför att det bör övervägas om lagstiftningen ska förenas med en s.k. solnedgångsklausul, vilket skulle ange en naturlig avstämningsspunkt för utvärdering av lagstiftningen. Det blir då även möjligt att göra en analys av behovet av den föreslagna lagstiftningen i ljuset av effekterna av andra brottsförebyggande åtgärder som nyligen har genomförts eller är på väg att genomföras. Exempelvis införandet av Utbetalningsmyndigheten.

Svenskt Näringsliv vill slutligen tillägga att en utökad tillgång till information ställer höga krav på mottagaren av informationen. Ett genomförande av utredningens förslag kommer sannolikt innebära ett kraftigt utökat inflöde av information till de brottsbekämpande myndigheterna. Att på ett effektivt och rättssäkert sätt omhänderta och utnyttja de upplysningar som de berörda myndigheterna på detta sätt får tillgång till är en ansvarsfylld uppgift som kommer att kräva både resurser och kompetens för att de önskade effektivitetsvinsterna ska kunna uppnås.

SVENSKT NÄRINGSLIV

Johan Fall

Katarina Bartels